

Sire²

[...] In timp ce lungi veacuri Italia a suferit, România a suferit.

Și una și alta au avut să lupte contra numeroaselor invasiuni.

Toate cetele barbare care au năvălit ca grămezi ciclopeene asupra Italiei nu se ciocniră oare mai întâi în Valea Dunărei de jos cu puternica colonie romană?

Fură numeroase legiunile pe care le oprirăm în cale. Da eram unul contra a șase, unul contra a o sută și furăm nevoiți în cele din urmă să ne dăm în lături spre a lăsa să treacă valurile năvălitoare.

A! dacă s-ar fi întărit antegarda pusă la gurile marelui fluviu, Imperiul roman ar exista încă! *Sic voluerunt fata!*³

Latini de la Dunăre, latini din patria-mamă, am îndurat toate nenorocirile.

Am fost reduși în fragmente și părțile de provincie. Siliți să ne plecăm, nu furăm niciodată învinși. Și lumea fu uimită când îi arătarăm că nici o putere omenească n-a putut să distrugă colonia lui Traian.

Cei mai mari scriitori și historici actuali, printre care Michelet, Quinet, Henri Martin, Correnti, Vegezzi Ruscalla, au dovedit - ceea ce pentru toți a părut o minune - că cetățeanul român de la Dunăre este încă azi identic în toate cu legionarul roman din anul 101.

Românii au trimis o deputațiune la Napoleon I, al cărui fiu fusese decorat cu titlu de rege al Romei, spre a-i cere protecțiunea sa. Nu obținurăm nimic.

Se vorbi chiar de Tilsit d-a se anexa imperiilor vecine Principatele române, rămase autonome pînă atunci.

Dar nici unul dintre noi n-a pierdut încrederea în acea antegarda a Romei care se află pe malurile Dunărei. "Nu pere românul!"

Acesta este crezul poporului nostru.

În 1821, când fu o mișcare în mai multe puncte ale Europei, românii luară armele spre a redobîndi independința desăvîrșită și unitatea națională. Ei nu izbutiră nici de astă dată, cum nu izbutiră în alte rînduri.

În 1848 românii ridicară din nou stindardele naționalităților și al marilor principii moderne și nu pierdură cauza lor decît când același stindard fu învins în Franța, la Roma și la Veneția.

Esilații români lucrară de la 1848 pînă după 1857 împreună cu marii patrioți italieni, printre care voi cita m.-v. numai pe Manin și Cavour.

Din nenorocire, camerele din București și din Iași și domnul ales atunci⁴ nu înțeleseseră... și nu știură să săvîrșească ceea ce ne înțelesesem cu Napoleon III și cu Cavour, adică să trecem Carpații cu o sută de mii de soldați români, unde trebuia să găsim încă atîția din Transilvania, Banat și Bucovina, în care timp Franța trebuia să treacă Alpii.

Românii făcură o mare greșeală neîndeplinind acest legămînt, o greșeală care ne pricinui mari nenorociri.

Dar m.-v. știe că popoarele nu înțeleg decît cu mare anevoință ideile abstracte.

Domnitorul meu de atunci nu era de talia regilor pe care casa Savoia îi a dat Italiei; și nouă ne era oprit din toate punctele de vedere să divulgăm pactul încheiat cu Napoleon III și cu Victor Emanuel prin intermedierea lui Cavour.

În fine, după numeroase lupte, am isbutit - nedîndu-ne în lături înaintea nici unui sacrificiu - în 1877 și 1878 să ne apropiem de idealul nostru, să arătăm că și cu arma în mînă, astăzi încă, sîntem demnii descendenți ai cuceritorilor lumii. [...]

Congresul s-a întrunit și nici o voce nu s-a ridicat în favoarea noastră!

S-a cerut la congres suprimarea art. 7 din Constituțiunea noastră, care oprea pe cei necreștini să devie cetățeni români.

Această prohibițiune nu se stabilise la noi pentru un motiv religios.

În veacul de mijloc chiar, toleranța cea mai mare a domnit în România. [...]

Înscrisesem acel articol în Constituțiunea noastră pentru că credeam, poate fără drept, că aceasta ne va ajuta să oprim emigrarea, care devenea din ce în ce mai mare, a evreilor polonezi.

În fine, dispozițiunea Tratatului de la Berlin care țintește un punct din statutul nostru a fost adoptată ca un principiu și românii au primit-o și ei ca un principiu.

Corpurile noastre legislative au votat o dată că primesc tratatul.

Au votat pentru a doua oară în unanimitate că primesc, *în principiu*, să șteargă articolul 7 din Constituțiune.

De curînd, comisiunile celor două camere au prezentat raportul prin care cer, tot cu unanimitate, să se șteargă articolul, și chiar în această săptămîină se va proceda la prima votare a legii.

Rusia, Austria și chiar Turcia au acreditat la București trimișii extraordinari și miniștri plenipotențari.

Italia a trimis scrisorile de acreditare, dar printr-o telegramă a suspendat întrebuițarea lor.

Românii s-au simțit foarte loviți, au suferit și suferă încă de această lovire care le-a venit din Roma.

Sire, inima voastră de italian, simțimintele voastre de rege și de fiu al lui Victor Emanuel înțeleg durerea a celor zece milioane de latini.

După 18 veacuri de încercări groasnice, România liberă devine independentă prin sacrificiul sîngelui său, însărcinează pentru prima oară pe un trimis al ei, pe președintele Camerei Deputaților⁵, să meargă să salute pe regele Patriei-mame și să-i spuie:

“Imperator, ecce colonia tua! Jam libera; este hodie quod semper fuit!... Accipe eam sicut Romae filiam!”⁶ Și ce răspund miniștrii m.-v.?

“Roma liberă te va recunoaște cînd toate celelalte puteri te vor fi recunoscut”.

Domnul președinte al Consiliului ne-a arătat și ne arată cea mai frățească și sinceră simpatie.

Dar de ce oare trebuie ca el să se puie în partea celor trei puteri care nu ne-au recunoscut⁷, în loc de a se pune în partea celor trei care ne-au recunoscut?⁸

Și acești din urmă nu se trag din sîngele nostru, n-au fost totdeauna amici pentru noi!

Desigur că aceasta este o politică dreaptă, înțeleaptă, națională!

Dar eu, țaran de la Dunăre, neputînd să mă ridic la o asemenea înălțime spre a înțelege cea politică, nu am alt de făcut decît să mă înclin înaintea m.-v. și a m.-sale reginei și să plec imediat cu inima zdrobită de durere că numai acest fapt, neizbîndă, ar spune romanilor de la Dunăre, cari m-au trimis pe lîngă cel care domnește asupra glorioasei cetăți a lumii:

“*Roma ne respinge*”.

Sînt cu cel mai profund respect, sire, al maiestății-voastre prea supus și devotat servitor,

C. A. Rosetti

Reproducere după volumul “Amintiri istorice. Scrieri adunate și anotate de Vintilă C.A.Rosetti și programele liberale de la 1848 pînă astăzi”, București, 1889, p. 66-77.

¹ Nota lui Vintilă C.A.Rosetti: “C.A.Rosetti, într-o scrisoare către regele Umberto al Italiei, îi amintea (acestuia) trecutul nostru, luptele ce îndurarăm și cum la începutul domniei lui Cuza se înțelese cu Napoleon și cu Victor Emanuel pentru ca România să ia parte la resbelul contra Austriei pentru care li se va reda Transilvania. Îndată ce oștirile noastre ar fi trecut în Austria, Napoleon III trebuia să intre în Italia și în înțelegere cu Victor Emanuel să treacă în Austria. Se știe că domnul Cuza și camerile noastre n-au voit să înțeleagă pe Rosetti, care nu putea să le divulge înțelegerea noastră cu Franța și Italia și, astfel, am pierdut ocazia d-a redobîndi provinciile române de sub dominața Austro-Ungariei.

² În această scrisoare, dincolo de formulele de politețe și unele exagerări, răzbate mîhnirea și chiar indignarea lui Rosetti față de poziția acelor puteri europene care se amestecau în treburile interne ale României la scurt timp după ce prin lupta eroică a poporului ne cîștigaserăm independența (R.P.).

³ Așa a vrut soarta (R.P.)

⁴ Alex.I.Cuza (R.P.).

⁵ C.A.Rosetti (R.P.).

⁶ Împărate, iată colonia ta! E liberă, și astăzi este ceea ce a fost totdeauna! Primește-o ca pe fiica Romei (V.C.A.R.).

(C.A. Rosetti, *Gânditorul. Omul*, studiu antologic, note și ed. R. Pantazi, București, Ed. Politică, 1969, pp. 310-314)